

Centre d'Estudis de la Conca de Barberà

- 
- 
- 
- 
- 

## Notes i ressenyes bibliogràfiques

Diversos autors

### Història de l'art

BOSCH BALLBONA, Joan. *Agustí Pujol. La culminació de l'escultura renaixentista a Catalunya*. Barcelona: Universitat Rovira i Virgili/Universitat Autònoma de Barcelona/Universitat de Barcelona/Universitat de Girona/Universitat de Lleida/Universitat Politècnica de Catalunya/Museu Nacional d'Art de Catalunya, 2009. 385 p.

Monografia dedicada a l'escultor Agustí Pujol II o el Jove (?-1628), el qual amb la seva obra culmina la transformació renaixentista a l'inici del segle XVII. Va deixar peces a Tarragona, Alcover i Reus. Era el fill del també escultor Agustí Pujol I (Tortosa, 1554 – ?). En algunes obres treballaren plegats. Però l'aspecte que aquí ens interessa no és el del fill, sinó el del pare; un dels apartats inicials del llibre està dedicat a la figura d'Agustí Pujol I, que va fixar temporalment la seva residència a Montblanc, població en la qual va realitzar dues obres. La més important que es conserva és la façana de l'església de Santa Maria, feta entre 1590-1594. Segons l'autor el que féu pròpiament fou una parcial reconstrucció de la que ja hi havia i que va quedar malmesa per les explosions de 1649 i 1651, provocades per l'exèrcit de Felip IV. Compara les escultures montblanquines amb les que va realitzar pel retaule major de la prioral de Reus. L'altra obra documentada és una escultura realitzada l'any 1583, també per a l'església de Santa Maria, es desconeix de quina es tracta, però sembla que seria l'anomenat Crist dels Fadrins.

R.R.

FUGUET SANS, Joan; MIRAMBELL ABANCÓ, Miquel. «El teginat de l'església de Sant Miquel de Montblanc». *Tauïll*, 29 (juny-juliol 2010), p. 18-20.

Síntesi sobre la iconografia del sostre medieval de fusta d'aquest temple montblanquí restaurat entre els anys 2001-2009 per l'Escola Superior de Con-

servació de Béns Culturals de Catalunya. Els autors ja havien publicat l'any 2006 una àmplia i completa monografia. En aquest article es comenta la història de l'edifici bastit al segle XIII, les intervencions als segles XVIII (cobertura amb una volta de rajola i guix) i les posteriors del segle XX (en especial la restauració del període 1946-1947). Finalment s'exposen els motius dels dibuixos: geomètrics, pseudocal·ligràfics, fitomòrfics, zoomòrfics, humans i heràldics. S'acompanya d'il·lustracions a color i bibliografia.

G.P.

MORTE GARCÍA, Carmen. *Damián Forment. Escultor del Renacimiento*. Saragossa: Caja Inmaculada, 2009. 446 p.

Acurat llibre amb excel·lents fotografies, realitzat per la historiadora de l'art i professora de la Universitat de Saragossa Carmen Morte, que ha dedicat part de la seva trajectòria a l'estudi d'un dels més destacats escultors del Renaixement de la península: Damià Forment Cabot (València, 1475 – Santo Domingo de la Calzada, 1540). Ara tot el treball d'aquesta investigació el podem trobar en aquesta monografia de referència (complementada amb un CD) que recull, exhaustivament, la bibliografia que fins al present s'ha publicat sobre Forment. El llibre, estructurat en dotze capítols, estudia i analitza la vida i l'obra de l'artista. Un dels apartats que trobem dins del capítol quatre està dedicat a una de les seves obres més significatives, ens referim al retaule major (1527-1529) del monestir de Santa Maria de Poblet, contractat per l'abat Pere Caixal. L'autora fa una exhaustiva anàlisi d'aquesta obra i del conegut plet que va sorgir entre l'artista i la comunitat monàstica. El treball també tracta altres obres que Forment va realitzar en el mateix cenobi, com és el cas de la llosa sepulcral de l'abat Domènec Porta i del baix relleu del baptisme de Jesús per a la població de Montblanc. Un altre apartat està dedicat a les obres que cisellà per altres indrets de la geografia catalana, com Montserrat, Tarragona, etc.

R.R.

### **Història medieval**

VILA CARABASA, Josep M. «Noves dades sobre sistemes defensius de la torre del castell de Santa Coloma de Queralt». *Urtx*, 24 (2010), p. 139-148.

Treball que exposa el resultat de la restauració de la torre d'homenatge del castell de Santa Coloma de Queralt, a partir de la qual cosa es recuperà la pavimentació original i es consolidaren els elements que presentaven deteriorament. S'hi analitzen, especialment, les cinc obertures existents. Els

textos s'acompanyen de fotografies, dibuixos de la planta i alçats dels interiors i exteriors de les finestres, a més de bibliografia.

G.P.

### **Història moderna**

RECASENS ROVIRA, Maria; PUIG TÀRRECH, Roser. «Historiografia sobre el món de les idees. L'època moderna a les comarques tarragonines (1970-1995)». *Butlletí Arqueològic*, època V, núm. 30 (2008), p. 229-268.

Comentari i bibliografia sobre treballs apareguts en els 25 anys referenciats en el títol de l'article sobre la llengua catalana, l'ensenyament i la cultura en l'àmbit territorial de les vegueries i corregiments de Montblanc, Tarragona i Tortosa en els segles XV-XVIII.

G.P.

### **Història contemporània**

GRAU PUJOL, Josep M.T.; GÜELL JUNKERT, Manel; MURILLO GALIMANY, Francesc; PORTA BALANYÀ, Josep M.; SERRA CENDRÓS, Gabriel. *La Guerra del Francès a la Conca de Barberà (1808-1814)*. Montblanc: Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, 2010. 161 p.

Aquest volum recull els textos de les diverses conferències celebrades entre 2009 i 2010, en un cicle coorganitzat pel Centre d'Estudis de la Conca de Barberà i el Consell Comarcal, que va tenir com a escenari diferents localitats.

Josep M. Grau aborda «L'impacte de la guerra del Francès a la Conca de Barberà (1808-1814)» (p. 13-52). Remet els fets històrics de l'episodi napoleònic a les monografies de rigor, però acut a documentació d'arxiu per numerar i percentualitzar les xacres que aquell període de guerra va comportar a la població: lleves indiscriminades, deserció, bandolerisme, bagatges, allotjaments, contribucions fiscals asfixiants, etc. També para atenció al fenomen de l'emigració per causes bèl·liques, un tema molt poc treballat en l'àmbit de la guerra del Francès. Acaba referenciant tant els danys causats als eclesiàstics com als seglars com, sobretot, al seu patrimoni moble i immoble.

Manel Güell, en «Els desastres de la guerra al Camp de Tarragona i a la Conca de Barberà. Montblanc, Barberà i Solivella» (p. 53-72), relaciona els infortunis que va patir la població d'aquestes dues comarques naturals i ho enfoca des d'un punt de vista eminentment demogràfic (creixement vegetatiu, nombre d'òbits, fills de pares incògnits) i mostra l'evidència del daltabaix

poblacional que aquell conflicte va provocar. Detalla l'epidèmia de tifus de 1809 i la fam de 1812.

Francesc Murillo, en «La Batalla de Valls (pont de Goi, 25 de febrer de 1809)» (p. 73-92) exposa una curosa síntesi dels fets polítics, socials i bèl·lics que van enfrontar els exèrcits de Teodor Reding i de Gouvion Saint-Cyr a les immediacions de Valls. Relata els fets principals de l'encontre armat, i ho fa amb tanta precisió i vitalitat que transporta literalment el lector fins aquell indret, de manera que es troba envoltat d'uns i altres amb el so dels xiulets de les bales passant ben a prop. La batalla es trobava en punt mort quan aparegueren reforços en favor dels napoleònics. L'atac de la cavalleria va ser inaturable, les files espanyoles es van trencar i els soldats van fugir a la desesperada. Els detalls i les baixes dels dos exèrcits i sobretot l'ocupació del territori un cop aconseguida la victòria al Pont de Goi, conformen els darrers paràgrafs de l'aportació de Murillo.

Josep M. Porta, arxiver comarcal de Montblanc, és l'autor de «La destrucció dels arxius durant la guerra del Francès a la Conca de Barberà» (p. 93-118), article en el qual repassa els estralls que les guerres van deixar en el territori de la Conca sobre el patrimoni documental. Quant a la guerra del Francès, divideix el tema en els tres principals fons documentals: els parroquials, els notariais i els municipals, i exposa dades, xifres i alguns casos il·lustratius que evidencien la destrossa que els napoleònics van causar al patrimoni documental. Un etnocidi del qual es dol i que, en una reflexió al final, atribueix a la malícia del conqueridor –com ho han demostrat les recents guerres a l'antiga Iugoslàvia o a l'Iraq.

A «La guerra del Francès a Montblanc. Dades per al seu estudi» (p. 119-144), Gabriel Serra ens introdueix al marc geogràfic i poblacional del Montblanc del 1800 i es fa ressò dels avalots antifrancesos que van portar el sometent a capturar i a executar públicament l'alcalde Agustí Sabau. Després repassa, any per any, els principals fets relacionats amb la vinguda de tropes, generalment franceses, però també espanyoles, entrades o simples aproximacions que van provocar situacions de tensió social.

Finalment hi ha una addenda al volum, signada també per Josep M. Grau –«Agustina d'Aragó hauria pogut ésser montblanquina» (p. 145-148)–, en què s'exposa breument el fet curiós que els progenitors de la famosa heroïna visquessin uns mesos a la vila ducal, l'any 1781, fet perfectament constatable pels rastres documentals que van deixar. Fou precisament cinc anys més tard, quan els pares d'Agustina vivien ja a Barcelona, que va néixer, per això conclou, com molt bé indica el títol de l'article, que per un petit lapsus de temps «hauria pogut ésser montblanquina...».

El volum s'acaba amb la reproducció d'un seguit de plànols de l'època, inèdits, localitzats i aconseguits gràcies a la col·laboració del soci Josep M. Contijoch.

GRAU I PUJOL, Josep M. «Migracions entorn la indústria del paper: relacions humanes entre Alcover i la Riba (segles XIX-XX)». *Butlletí. Centre d'Estudis Alcoverencs*, 115 (2008), p. 8-16.

Estudi individualitzat de l'evolució del fluxe migratori entre aquestes dues poblacions amb un fort arrelament del treball del paper segons els padrons d'habitants dels anys 1880 i 1920.

Relacionats amb la Conca, l'any 1880 apareixen a la Riba: Josep Pàmies Ferrer, filador tèxtil, nat a Alcover el 1834, però de pare de Rojals; un germà seu (Miquel), nascut a Montblanc, i amb la mateixa professió que el seu germà; Maria Casanoves de Montblanc, casada amb l'alcoverenc Josep Català Martí (nat el 1868); i Ventura Plana, de Sarral, casada amb Ignasi Ral, nascut a Alcover el 1852.

M.G

PUIG I TÀRRECH, Roser. «L'atracció de Reus sobre el Camp de Tarragona i altres comarques en la segona meitat del segle XIX». *Butlletí. Centre d'Estudis Alcoverencs*, 115 (2008), p. 17-19.

Anàlisi dels 120 immigrants comptabilitzats a Reus l'any 1862 segons un document localitzat en el fons municipal d'aquesta ciutat conservat a l'Arxiu Comarcal del Baix Camp. De la Conca de Barberà n'apareixen tres (2,5 %): una dona i dos homes. La primera és de l'Espluga de Francolí (Josepa Palau Perelló) i els altres dos: un prové de Vilaverd (Cristòfor Miró Torres) i l'altre, de Vimbodí (Antoni Cortés Albes). No hi consta l'ofici ni l'edat.

M.G

ANÒNIM. «Relació de soldats morts en els hospitals de sang de Manresa (1938-1939) i enterrats en la fossa militar del cementiri d'aquesta ciutat». <http://memoria.cat/fossa/sites/memoria.cat/fossa/files/fosa.pdf>

Recurs electrònic que relaciona els soldats morts a la capital del Bages durant la darrera Guerra Civil en base al llibre de defuncions de Manresa del jutjat municipal i un altre llibre conservat a l'Arxiu Comarcal del Bages.

De la Conca de Barberà n'hi ha almenys tres:

-Blancafort: Lluís Aluja Prats, de 34 anys, mort el 12 de desembre de 1938 a l'hospital militar número 2 grup Saleses.

-L'Espluga de Francolí: Josep Fort Tost, de 35 anys, mort el 16 de novembre de 1938. *Idem*.

-Solivella: Antoni Bové Masalias, de 38 anys, mort el 5 de desembre de 1938. *Idem*.

També hi apareix l'òbit de Salvador Queraltó Cristià, de Rocafort de Queralt, però no especifica si és de Queralt o de Vallbona. Sí que s'indica, però, que tenia 24 anys en morir el 16 de juny de 1938.

A banda de les dades esmentades hi ha la referència documental completa i la destinació militar.

G.P.

AIGUADÉ BERNAT, Antoni; BALCELLS, Xavier; TORRES, Miquel. «Alguns casos de bandolerisme tardà a la vall del Riu Corb. Entre la història oral i la història escrita». *Bandolerisme, bandolers i bandositats a la Catalunya dels segles XV, XVI, XVII, XVIII i XIX*. Lleida- Grup de Recerques de les Terres de Ponent-Institut d'Estudis Ilerdencs, 2009, p. 341-358.

Entre els delictes referenciats hi ha el segrest i l'assassinat de Josep Ferrer, de Belltall, quan retornava de la fira de Verdú l'octubre de 1848. Els artífexs foren els integrants de la colla del Corona, que el formaven diversos lladres de Guimerà i Vallbona de les Monges.

G.P.

DANON I BRETOS, Josep. *Aportació a l'estudi social de la medicina a Catalunya (1768-1827)*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1975.

Aquest estudi, que va merèixer el premi Jordi Casas de l'any 1974 i es va publicar l'any següent gràcies a la Fundació Salvador Vives Casajuana, aporta una extensa relació de metges del Principat entre els quals n'hi ha de la Conca de Barberà. Pel seu interès i de cara a facilitar altres recerques hem buidat geogràficament els professionals de la medicina naturals de la nostra comarca:

L'Espluga de Francolí:

-Joan Ramon Bertran, nat el 1784 (el seu pare –el Dr. Joan Ramon– era de Vimbodí), va practicar al monestir de Poblet. Fou revalidat el 1809.

Montblanc:

-Josep Llibre Cabeça va obtenir batxiller a Cervera (1768) i fou revalidat el 1773.

Santa Coloma de Queralt:

-Joan Arnavat va obtenir el batxiller a Cervera el 1749. Va realitzar les pràctiques a Lleida. Fou revalidat el 1773 i va exercir a Flix.

-Antoni Nogués –el seu pare (Carles) tenia la mateixa professió– estudià a Burgos i Saragossa (va obtenir el batxiller el 1805).

Sarral:

-Antoni Dalmau el 1826 residia a Rocafort de Queralt i exercia a Sarral.

Vallfogona de Riucorb:

-Tomàs Sicart Puig, nat el 1783, va obtenir el batxiller a Cervera el 1804. Va fer les pràctiques a Barcelona. El 1825 residia a Tàrrrega.

Vimbodí:

-Joan Cot va obtenir el batxiller a Osca (1755). Fou revalidat el 1774. Consta que residia a Vimbodí.

G.P.

GINÉ I ROSELLÓ, Josep M. *Pinzellades literàries amb sabor montblanquí*. Montblanc: Museu Arxiu de Montblanc i Comarca, 2010. 112 p.

Es tracta d'un recull de narracions d'aquest advocat, nat a Montblanc el 1925, sobre personatges típics de la vila ducal (el geganter, el sagristà, el vell Poca...) i aspectes de la vida quotidiana com els viatges en òmnibus de Montblanc a Tarragona o en tren de la línia de Lleida-Tarragona, a més d'una selecció de poemes, entre els quals cal destacar l'anomenat «La nina de la casa d'Aguiló», musicat per Maties Escoté. Per a l'historiador són interessants els records personals sobre la Guerra Civil i el franquisme a Montblanc.

En la primera etapa comenta la destrucció del retaule barroc de l'altar major de Santa Maria, l'arribada de refugiats procedents de Madrid, l'actuació dels sindicats (UGT) i dels partits polítics (ERC)... Finalment, fa referència a la fugida familiar cap a Rojalons. Durant la dictadura militar esmenta la repressió que va viure el seu pare per part del règim, la implantació de la Falange, el Frente de Juventudes, l'Auxilio Social, el servei militar obligatori... sense oblidar la situació dels transports públics, l'esbarjo del moment (cinema) i la religió (Acció Catòlica).

G.P.

GRAU I PUJOL, Josep M.; PUIG I TÀRRECH, Roser. «Emigració gironina de postguerra al Sud de Catalunya segons els padrons d'habitants (Reus, 1945)». *Quaderns de la Selva*, 21 (2009), p. 343-366.

Entre els 129 gironins que l'any 1945 residien a Reus n'hi ha dos de vinculats amb la Conca de Barberà: Aureli Bofill, comerciant de Palafrugell, casat amb Magdalena Roig, de Vimbodí; i Jesús Luanes, comissionista, casat amb Leonor Martí, de Conesa.

M.G.

RECASENS LLORT, Josep. *El daltabaix a la Conca de Barberà de 1936 a 1945*. Montblanc: Ramon Requesens editor, 2009. 204 p.

És una monografia sobre les repressions polítiques de la Guerra Civil (1936-1945) i la dictadura del general Franco (1939-1945) a la Conca de Barberà. La primera part sintetitza l'actuació dels comitès antifeixistes en la incautació dels

béns immobles i comptes bancaris dels propietaris, industrials i eclesiàstics, considerats com a feixistes, és a dir d'ideologia conservadora. També fa referència a la formació dels Tribunals Populars –que entre 1936-1937 processaren a 53 conquencs per ser desafectes a la República, a més de privar-los de llibertat (tancant-los a les presons de Montblanc, Reus, Tarragona i Barcelona)– i als vaixells de l'illa de Menorca i el riu Segre. La violència revolucionària comportà, a la comarca, l'assassinat de 151 persones, de les quals 121 eren seglars i 30 clergues. Destaquen, pel nombre, els pobles de Solivella (47), Santa Coloma de Queralt (24), l'Espluga de Francolí (15) i Montblanc (12).

Amb la victòria dels sublevats el 1939 s'inicià la persecució contra els republicans. A la Conca s'empresonaren 696 persones de les quals 126 foren afusellades (un 18 %). Ambdós períodes han estat treballats àmpliament pels mateixos autors: Andreu Mayayo, Josep M. Carreras Tarragó, Salvador Palau, Àngel Bergadà, Lluís Climent i Josep M. Solé Sabaté, entre d'altres.

Una segona repressió fou l'econòmica, articulada a través del Tribunal de Responsabilitats Polítiques de Tarragona (1939-1945), el seu fons documental es conserva a l'AHT. En l'estudi, Recasens buida 205 expedients vinculats a la nostra comarca, gairebé tots referits a homes, excepte cinc dones. D'aquests, 113 es declaren insolvents econòmicament, 2 foren indultats i només 13 multats. Una dada interessant que aporta la font estudiada és la dels exilats, un total de 92 individus, dels quals 30 tornaran a Catalunya gràcies a l'indult de 1946. En l'apèndix es reproduceix la fitxa dels encausats. Ordenats per poblacions, hi consten els noms i cognoms, l'edat, l'estat civil, l'esposa, els pares, els fills, la residència, els càrrecs oficials que havien ostentat i la valoració dels seus béns per part de pèrits i autoritats. A més, es resumeixen els informes de l'alcalde, el rector, el guàrdia civil, el cap local de la Falange; hi consta el seu ideari i la seva militància política i el nom dels avaladors que declaren a favor d'ell. Finalment, hi ha la data de resolució i el número de la signatura topogràfica. Precisament aquestes relacions onomàstiques són la part més interessant del llibre ja que ocupen més de la meitat del volum (p. 67-196) i esdevenen una mena de diccionari de la repressió franquista a la Conca, que es complementa amb l'estudi que Recasens realitzà l'any 2000 en base als expedients del centre penitenciari de Tarragona (1939-1945).

GP.

ROCA, Rafael. «Lo Rat Penat i Poblet». *Saó*, 353 (octubre 2010), p. 8.

Notícia de la visita mitjançant ferrocarril que l'any 1882 realitzaren un grup de membres de la societat cultural de València Lo Rat Penat (entitat fundada l'any 1878) als monestirs cistercencs de Poblet i Santes Creus. En el primer foren guiats per l'arquitecte reusenc Antoni Gaudí i en la seva estada a Valls assistiren a una exhibició de castells i a una missa oficiada per Jacint Verdaguer. L'autor fa referència al ressò de l'aplec en la premsa valenciana.

GP.



## Etnografia

MARTÍNEZ I GARCIA, Manel. *Apicultura tradicional. A la Conca de Barberà*. Valls: Cossetània Edicions, 2010. 96 p.

Estudi sobre la pràctica de l'apicultura de manera tradicional a la comarca, que va rebre el I Premi d'Assaig Món Rural. L'aprofitament de la mel de les abelles és un recurs tan antic com l'existència dels éssers humans. L'intent de domesticar-les va ser una constant fins a adonar-se de la impossibilitat d'aconseguir-ho. Existia, però, la manera de conviure amb elles i obtenir-ne la preuada mel; naixia, així, l'art de l'apicultura. Actualment, continua vigent l'art de l'apicultura, encara que no té res a veure amb la manera com els abellaires la treballaven segles enrere. L'apicultura moderna o mobilista és una activitat diferent de l'anomenada apicultura tradicional. Els nexes d'unió entre les dues maneres de practicar l'apicultura són les abelles, la mel i la cera, però les maneres de tractar les abelles i l'obtenció dels seus productes són completament diferents. Avui dia s'ha oblidat la tècnica antiga, que utilitzava pocs recursos, però molta imaginació; una tècnica en la qual la saviesa popular jugava un paper molt important. En aquest treball es recupera la memòria d'aquells procediments i es desvetllen construccions d'ús apícola que restaven oblidades i de les quals poca gent té constància, tant en relació amb la seva existència i com amb el seu ús.

R.

MARTÍNEZ I GARCIA, Manel. *Arquitectura rural. Un patrimoni cultural oblidat (l'exemple de la Conca de Barberà)*. Valls: Cossetània Edicions, 2010. 168 p.

Aquest llibre es podria definir com un diccionari il·lustrat de construccions rurals. Hi podem trobar més d'una seixantena de tipologies diferents d'edificacions, cadascuna d'elles amb una explicació del seu ús i amb diferents fotografies, totes de la Conca de Barberà. L'arquitectura rural es basa en construccions senzilles, pensades només com a suport a la feina del camp. La pedra és el material bàsic empleat. Són estructures realitzades dins d'un món agrari amb una economia de subsistència, un món rural avui ja desaparegut. La comarca de la Conca és molt rica en aquest tipus d'arquitectura. Hi trobarem construccions variades i disperses, amb diferents tipologies que depenen de l'ús i aprofitament a què eren destinades. Tot aquest ampli ventall proporciona una rica mostra de construccions etnològiques dignes de ser destacades i catalogades com a patrimoni cultural. És un patrimoni fins ara poc conegut i, per tant, poc valorat que fa ja moltes dècades que està en desús i que pateix agressions constants. Tot aquest ric patrimoni arquitectònic és en procés de desaparició, ja que no té ni la utilitat ni l'ús pel qual fou construït. Si actualment afirmem que el treball al camp o el treball de pagès es troba en fase

d'abandonament, les construccions rurals ja fa molts anys que passaren per aquesta fase.

R.

### **Geografia**

IGLÉSIES, Josep *et al.* *Les ciutats del Món*. Reus: Edicions del Centre de Lectura, 2010.

Aquest llibre té dues parts: en la primera es presenta la reedició en fascísimil de l'obra publicada a Barcelona l'any 1948 pel geògraf reusenc; en la segona, diferents escriptors, historiadors, dibuixants i fotògrafs, actualitzen la visió dels llogarets que s'hi descriuen. De la Conca de Barberà, apareixen: la Bartra, els Cogullons, Rojals, Vilanova de Prades, Santa Perpètua de Gaià i Pontils.

GP.

### **Biografies**

LÓPEZ VILAR, Jordi. «Necrològiques: José Sánchez Real». *Butlletí Arqueològic* (Reial Societat Arqueològica Tarraconense), època V (2008), núm. 30, p. 269-273. [En realitat la publicació va aparèixer l'any 2009.]

Nota biogràfica d'aquest historiador traspassat a València el 25 d'abril de 2008. En especial, es referència la seva activitat arqueològica i historiogràfica al Camp de Tarragona i s'esmenta, també, Montblanc.

GP.

GÜELL, Manel; ROVIRA, Salvador-Joan (coord.). *Biografies de Tarragona*, vol. I. Benicarló: Onada Edicions, 2010.

Primer volum d'un ambiciós projecte de compilació d'un diccionari biogràfic de tarragonins. Els personatges vinculats amb la Conca de Barberà que hi apareixen són:

-Nissaga dels Biure. Eren els senyors de Vallverd de Queralt i des de 1526 també de Vallespinosa, població on residien temporalment alternant amb Tarragona ciutat.

-Onofre de Biure i d'Elies (1470-1546), canonge de Tarragona.

-Rafael-Joan de Biure i de Montserrat (1570-1634), noble i bandoler.

-Nissaga Mediona (segles xv-xvi). Comença amb Francesc Mediona, nascut a Montblanc el 1479 i mort a Tarragona el 1550, que era fill de Francesc Mediona, mercader de la vila ducal. Un descendent seu Onofre (II) de Mediona fou castlà de Montbrió de la Marca.

-Josep Vives Ciurana (Tarragona, 1920-2006) fou mestre de primària, entre d'altres poblacions exercí el seu magisteri a Prenafeta.

GP.

ROIG LLORT, Soledat. «Els germans Josep i Ramon Vidal i Briansó». *Bulletí. Centre d'Estudis Alcoverencs*, 115 (2008), p. 26-31.

Nota biogràfica dels preveres Josep i Ramon Vidal i Briansó, naturals de Blancafort. El primer fou vicari de la Selva del Camp i després rector de la Febró i Fullella; el segon exercí de vicari a Torroja del Priorat, després fou destinat a Tarrés i, finalment, a l'Albiol, on va morir l'any 1956. Josep finà a la Selva del Camp el 1966.

GP.

MUNTANÉ, Miquel-Lluís. «Agustí Altisent, entre el diví i humà». *Serra d'Or*, 498 (2001), p. 9-13.

Entrevista al monjo i historiador colomí on parla de la seva vocació religiosa, la seva visió de la fe, de la cultura i de la història.

GP.

«Necrològica de Mn. Josep M- Musté Pàmies», *Església de Tarragona. Butlletí Oficial de l'Arquebisbat*, (Tarragona) 11 (2010),

Nota de la defunció d'aquest prevere nat a Reus el 1928 i ordenat a Tarragona el 1953, entre les seves destinacions n'hi ha diverses a la nostra comarca; així, el gener de 1954 fou nomenat rector de les Piles i encarregat de Biure de Gaià i Vallverd de Queralt.

GP.

*Església de Tarragona. Butlletí Oficial de l'Arquebisbat*, 12 (2010), p. 479-480. [Necrològica de Mn. Josep M. Serra Cavallé, prevere.]

Nat a l'Aleixar l'any 1929 i mort a Tarragona el 2010, aquest prevere –ordenat l'any 1951– tingué la primera responsabilitat pastoral a la parròquia de la Guàrdia dels Prats, a part de col·laborar amb la de Montblanc.

GP.

## Ciències auxiliars

PEREA I SIMON, Eugeni. *Historiografia religiosa de l'Arxidiòcesi de Tarragona (1606-2007): l'estat de la qüestió*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2010. 206 p.

Feia molt de temps que a les comarques de Tarragona, de l'Urgell i de les Garrigues no assistíem a la recopilació d'un repertori bibliogràfic històric – en aquesta ocasió, cenyit a temàtica estrictament religiosa– d'una gran ambició com la que ressenyem. No obstant, aquest remarcable fet no és una novetat, si ens apropem a l'abundosa i contrastada producció del seu qualificat autor, el riudomenc Dr. Eugeni Perea i Simon, director de l'arxiu de la Diputació de Tarragona. El treball –que és una part de la seva tesi doctoral– esdevé un dens i utilíssim treball per a la recerca històrica de tots els investigadors. En aquest sentit, la recerca que Perea ha realitzat en arxius i biblioteques tarragonines de l'arxidiòcesi ha estat ingent. En total, el llibre recull 2.590 fitxes bibliogràfiques que corresponen a 864 llibres, des del segle XVII, i 1.731 articles de revistes especialitzades. Ha dut a terme, per tant, una tasca gegantina. Val a dir que, des del punt de vista cronològic, el 75% de les obres fixades corresponen al segle XX que, per tant, és el més representat. També és encomiable –i exhaustiu– el recull que l'autor fa dels estudis semblants anteriors, que Perea, òbviament, ha estudiat i buidat a fons. És tot un repte de tenacitat i de temps de recerca.

Aquesta obra s'estructura bàsicament per divisions temàtiques: quaranta en total. En aquesta ressenya, nosaltres creiem útil anotar-les: 1. Abaciologi, priorologi, rectorologi. 2. Advocacions i devocions del poble. 3. Art, arquitectura i patrimoni. 4. Arxius i documents. 5. Beneficència i sanitat. 6. Bisbes. 7. Campanes i tocs. 8. Capítol. 9. Clergat. 10. Concilis i sínodes. 11. Confraries, gremis, congregacions, germandats. 12. Consuetes, ordinacions, reglaments. 13. Cultura. 14. Doctrina i pensament. 15. Economia. 16. Ensenyament. 17. Esglésies, ermites, santuaris. 18. Folklore. 19. Fonts i metodologia. 20. Gastronomia. 21. Goigs. 22. Guerres, conflictes i rivalitats. 23. Hagiografies i biografies. 24. Inquisició, justícia. 25. Litúrgia, rituals. 26. Llegendes i tradicions. 27. Llengua. 28. Llibres i biblioteques. 29. Memòries i dietaris. 30. Música, musicòlegs. 31. Obres públiques. 32. Ordes religiosos i vida monàstica. 33. Pietat. 34. Relíquies. 35. Representacions escèniques. 36. Rogatives i pregàries. 37. Senyories i jurisdiccions. 38. Sermonaris, homilètica, pastoral. 39. Sigil-lografia i numismàtica. 40. Visites pastorals.

En cada grup temàtic les obres –perfectament catalogades– s'ordenen per ordre alfabètic d'autors; així, l'obra esdevé un autèntic vademècum de tota la producció historiogràfica de l'arxidiòcesi tarragonina, que ha de servir, ja des

d'ara, com una eina historiogràfica de primer ordre per a totes les comarques que la conformen; per tant, també per a la historiografia de la nostra Conca de Barberà, ja que hi ha ressenyades les obres de totes les parròquies, convents i monestirs, en especial el de Poblet, i de tots els seus estudiosos, des del segle XVII ençà.

GG

**Abreviatures dels autors dels resums:**

G.G. Gener Gonzalvo i Bou

G.P. Josep M. Grau i Pujol

M.G. Manel Güell

R. Redacció

R.R. Ramon Ribera Gassol